

ගව පාලනය ආශ්‍රිත සාම්ප්‍රදායික දැනුම

මිනිස් ශිෂ්ටාචාරයේ ආරම්භයේ පටන් මිනිස් අවශ්‍යතා සැපිරීමේ දී ඊට සහයක් වශයෙන් සතුන් ඇති කිරීම සිදු විය. මානව වංශ ඉතිහාසයේ එහි රටු ගුණයේ සත්ත්ව පාලනය ප්‍රධාන ජීවනෝපායයක් ලෙස පැවතිණි. සිංහල ශිෂ්ටාචාරය කෘෂිකර්මය පදනම් කර ගත් බැවින්, එහා සමගාමී ව සත්ත්ව පාලනය ද වර්ධනය විය.

කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා මූලික වශයෙන් උපයෝගී කොට ගත් ගවයාට අමතරව මස් ලබා ගැනීමේ අරමුණින් එළුවන්, උරන් හා කුකුළුන් ද ඇති කරනු ලැබිණි. මස් පිණිස ගවයින් ඇති කිරීම සිංහල ජන දිවියට පොදු වූ තත්ත්වයක් නො වුව ද, ආදියෙහි පටන් ම ගව පාලනය පැවති බවට මහාවංශය සාක්ෂි දරයි. සිංහලය එක්සේසත් කළ පණ්ඩුකාභය කුමරු සිය මාමාවරුන්ගෙන් ආරක්ෂාවීම සඳහා සැගව සිට ඇත්තේ ගොපළ ගම්මානයක බව මහාවංශයේ සඳහන් "... එහි සියලු ගොපලලන් මරන්නට මිනිසුන් මෙහෙය වූහ..." (මහාවංශය) යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වේ. මුල් කාලීනව නිදුල්ලේ හැසිරෙන සතුන් අල්ලා හීලූ කර ගනිමින් තම කාර්යයන් පහසු කර ගැනීමට සහාය කර ගත් මිනිසුන්, පසුව එය සංවිධානාත්මක අයුරින් සිදු කිරීම හේතුවෙන් ගව පාලනය ඇති වන්නට ඇත. (සුනිල් ආනන්ද, පී.එ. 2000)

සද්ධර්මාලංකාරයේ ද ගව පාලනයෙහි යෙදුණු කුඩා ළමයෙකු පිළිබඳ පුවතක් දිග හැරේ. එය ද අතීතයේ පටන් ම ගව පාලනය පැවති බවට ප්‍රබල සාක්ෂියකි.

"රජරට උතුරා ලූ ගමක් විය. එ ගමට නුදුරු තෙත ගොපලලන් වසන ගමක එක් ගොපලු දරුවෙක් රජසිත් ගැවසුනා වූ ශරීර ඇතිව කිලිටු කඩ රෙද්දක් ඇඳගෙන උදෑසනක් හි ම කැඳිත්තක් බී පාදමක් හා කැහිම් ලියක් අතින් ගෙන ගවයන් රක්ෂා පිණිස වලට යෙයි" (සද්ධර්මාලංකාරය).

වර්තමානය වන විට මහා පරිමාණ ව්‍යාපාරික කටයුත්තක් බවට පත් ව ඇති සත්ත්ව පාලනය සම්බන්ධයෙන් බොහෝ නවීන ක්‍රමවේදයන් අතීතයේ පටන් ප්‍රභවය වී ඇති නමුදු වර්තමානය දක්වා වර්ධනයවීමේ දී පාරම්පරික දැනුම ද ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට පාරම්පරික ගොවීන් මෙන්ම වත්මන් ගොවීන් ද පසුබට නොවී ඇත.

විශේෂයෙන් ම, එළහරකුන් ඇති කිරීමට සිංහල ගැමියන් ප්‍රියතාවයක් දැක්වූයේ, එළදෙනුන් සෞභාග්‍යයේ

සංකේතයක් ලෙස සැලකූ බැවිනි. එසේම, සිතූ පැතු සම්පත් ලබා දෙන දෙවිලොව සුරභිදෙනට ද උපමා කළහ. එළකිරිවලින් තනා ගැනෙන පස් ගෝ රස උතුම් ආහාරයකි. එළදෙනුන්ගේ ඇඹීම නිවෙසට සිරිතාව ලබා දෙන බව ඇඳුණු ඔවුහු වසූ පැටවුන්ගේ ඇඹීම ඊටත් වඩා මිහිරිතාවක් නිවසට ලබා දෙන බව විශ්වාස කළහ (සුනිල් ආනන්ද, පී.එ. 2000). අං සොලවමින්, පස් බිඳීමින් (අංපස් ගැනීම) කරන ගොනුන්ගේ තප්පුලෑම හිතිය මුසු වූ අපුරව ශෝභාවක් ගැමි ගෙදරට එක් කළේ ය.

ගව පාලනයෙහි යෙදීමෙන් පුරාණ ගොවියා බොහෝ විට අපේක්ෂා කළේ තමන්ගේ ප්‍රධාන ජීවනෝපාය වන ගොවිතැනට අවශ්‍ය සහාය ලබා ගැනීමයි. බිම් සැකසීමේ සිට පොහොර සැපයීම, තෙළු අස්වනු ශුද්ධ කර ගැනීම දක්වා වූ කාර්යයන් සඳහා ගවයාගේ සහාය අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඊට අමතරව ගොවි ගෙදරක ප්‍රධාන වත්කමක් ලෙසින් ද ගව පට්ටියක් ඇති කිරීම ඔවුන්ට වාසිදායක විය. එකල විශාල ගව පට්ටියක හිමිකරුවකු වීම සමාජීය වශයෙන් උසස් මට්ටමක් ප්‍රකට කළේ ය. ආවාහ විවාහ කටයුතුවලදී ත් ගව පට්ටියක් තිබීම විශේෂ සුදුසුකමක් විය. ගොවි ගෙදරක දියණියක විවාහ කර දීමේ දී ගොනුන් දයාද වශයෙන් දී ඇති බව පෙනේ (සුනිල් ආනන්ද, පී.එ. 2000).

මහ පොළොවේ ගින්නෙන් කරවාපු	ගොනා
මහ මුහුදේ රැළි පිට පීනා පු	ගොනා
කණමත්තක ඉඳගෙන තණ නො කන	ගොනා
දුටු දෙන ද දැවැද්දට දුන්නු	ගොනා

සමාජීය වටිනාකම්වල දී මෙන් ම කෘෂිකර්මාන්තයේ දී ද, පශු සම්පත් තුළින් ගොවියා ලැබූ ප්‍රයෝජනය සුළුපටු නොවේ. වාණිජ කෘෂිකර්මාන්තය හඳුන්වාදීමත් සමගින් ගොවීන් අතරට පැමිණි කාර්මික යන්ත්‍ර සුත්‍ර භාවිතයට පෙර සිට ම පශු සම්පත යොදා ගනිමින් ගොවීන් තම ගොවිතැන් කටයුතු සිදු කළහ. සිදු කරනු ලබන කාර්යයට පමණක් ප්‍රයෝජනය සැලසුණු යන්ත්‍ර සුත්‍රවලට වඩා පශු සම්පත භාවිතය බොහෝ අංශ සඳහා වාසිදායක බව ගොවිහු විශ්වාස කළහ. යන්ත්‍ර සුත්‍රවලින් වැගිරෙන තෙල් වැනි අපද්‍රව්‍යයන්, දහන ද්‍රව්‍යයන් භූමියට හා පරිසරයට හිතකර නොවූව ද, ගවයාගෙන් පිටවන මළ මුත්‍ර පොළොව සූර්යක කරන අතර ගොන් කුර වැදී තද පොළොව අවශ්‍ය පමණට ලිහිල් වී, වී ගොවිතැනට හිතකර භූමියක් නිර්මාණය කරයි. සී සැම, පෝරු ගැම, ගොසම් පැඟීම දක්වා කටයුතුත්,

කමනේ සිට නිවසටත්, නිවසේ සිට අවැසි ස්ථාන කරාත් අස්වැන්න ප්‍රවාහනය කිරීමේ කටයුතු සිදුකරන ගවයා පාරම්පරික ගොවියාගේ සුභද්‍ර මෙහෙකරුවෙකු වැනි ය. සමාජයේ ඇතැම් මිනිසුන්ගෙන් වන කාර්යයන්ට වඩා ප්‍රතිඵලදායී මෙහෙයක් ඉටු කරනු ලබන ගවයාට තම කෘතඥතාව පිරිනැමීමට ද පැරණි ගොවියා පසුබට නොවුණු බව පෙනේ.

රැගෙන වෙර අනුනගේ බඩ සඳන අ	ටි
කරනේ වැඩ රැ දුනවල් කමින් ගු	ටි
පමණේ නැත තොප විදිනා දුක් ගැහැ	ටි
ගොනුනේ තොප පමණ සමහර දන නොව	ටි

(ආනන්ද සුනිල්, පී.එ. 2000)

සිංහල අවුරුදු සැමරීමට පෙර අටු කොටු පුරවා ගැනීමට සහාය වූ ගවයාට අවුරුදු නැකත සැමරීමේ දී පැරණි ගොවියා තණ හා දියෙන් ගවයාට ද සංග්‍රහ කරනු ලබයි. හිස තෙල් ගානා නැකතට නානු හා තෙල් හිසේ හා නිරෝගී භාවයට ආශීර්වාද ලබා දෙයි. (ගොවි ජනතා සඟරාව, 1990) මෙම තත්වය සැලකිල්ලට ගැනීමේ දී පැරණි ගැමියා තුළ ගවයාට තිබූ ආදරය හා දැඩි වඩාත් ගම්‍යමාන වේ.

පාරම්පරික ගැමියෝ සතුන්ගේ විවිධ කුල හේදයන් සම්බන්ධයෙන් මනා අවබෝධයකින් යුක්ත වූහ. ගැමියන් විසින් සුවිශේෂත්වයකින් සලකනු ලබන පශු සම්පත ද විවිධ බෙදීම් යටතේ වර්ග කර තිබේ. එක වර්ගීකරණයකට අනුව ගවයා කුල සතරකට බෙදේ. එනම් බෙරවා, පෞරු, ගෝන සහ ඇත් වශයෙනි. කලුපැහැ කඩිසර ගවයින් බෙරවා කුලයටත්, නිතර හිස එල්ලා ගෙන කුලැටි ව වල් පෞරෙකු විලසට හැසිරෙන ගවයින් පෞරු කුලයටත්, අං තට්ටුව සිරුරේ වදින සේ හිස ඔසවා ගෙන ඇවිදින සිහින් ගාත් ඇති තඹ පැහැ ගවයින් ගෝන කුලයටත්, හෙමින් ඇතෙකු සේ ලාලිතයෙන් පිය නගන ගවයින් ඇත් කුලයටත් අයත් වේ (සුනිල් ආනන්ද, පී.එ. 2000).

ඉහත වර්ගීකරණයට අමතර වූ වර්ගීකරණයක් අනුව ගව සම්පත කුල හතකින් යුක්ත වන බව පෙනේ. එනම් රජ කුලය, බමුණු කුලය, ගොවි කුලය, වෙළෙඳ කුලය, ඇත් කුලය, බාලව කුලය, කම්බල කුලය ආදී වශයෙනි.

14 වැනි සියවසේ රචිත "ගවරත්නය" (සිංහල ශබ්ද කෝෂයට අනුව ගවරත්නය හෙවත් ගව සිද්ධි සාරය ග්‍රන්ථය 1912 දී මුද්‍රණය වී ඇත). නම් පශු වෛද්‍ය ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වන ගව හත් කුලය ඉහත ගව කුලවලට වඩා වෙනස් වේ. එනම් වෙළෙඳ කුලය, ගොවි කුලය, ඇත් කුලය, බෝසත් කුලය, හෙට්ටි කුලය, බ්‍රාහ්මණ කුලය සහ රජ කුලය වශයෙනි.

සිංහල ශබ්ද කෝෂයේ ද ගවයින් හත් කුලයකට බෙද ඇත්තේ වුව ද එහි කුල නාමයන් හි වෙනසක් විද්‍යමාන වේ. එනම් රජ, බමුණු, හෙට්ටි, ඇත්, ගහපති, සිටු සහ උපෝසන වශයෙනි. මේ අනුව, ගව පාලනය අනාදිමත් කාලයක සිට මිනිසා සහ ධාවපීච ව පැවතෙන්නක් බවත්, ගව සම්පත හා බැඳුණු පාරම්පරික දැනුමින් පෝෂිත සමාජයක් එකල පැවති බවටත් ඉහත සඳහන් කරුණු වඩාත් ප්‍රබල සාක්ෂි සපයයි.

ගව පාලනය ආශ්‍රිත පාරම්පරික දැනුම

පශු සම්පත පුරාණ ගොවියාට සමාජීය හා ආර්ථික වශයෙන් සුවිශේෂී වූ බව ඉහත දී සඳහන් විය. එකල ගවයාගේ යම් යම් රෝගාබාධයන් සමනය කිරීමට අදාළ වූ ගව වෙදකම නමින් විශේෂිත වූ වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රයක් ද පාරම්පරිකව පවත්වා ගැනීමෙන් ඒ බව මනාව තහවුරු වේ. දේශීය පාරම්පරික පශු වෛද්‍ය ක්‍රමය තුළ පැවතෙන වෛද්‍ය ක්‍රමවේදයන් මෙන් ම ගැමියන් විසින් විවිධ අභිචාර විධිත්තේ පිහිට පැතීමෙන් ද තම ගව සම්පතට වන උවදුරු වළක්වා ගත් හ.

අභිචාර විධියක් වන කෙම් ක්‍රමවල දී ජෙනතිෂ්‍ය, ඔෂධ සහ බුදු දහමේ එන ගාථා හා සූත්‍ර දේශනා ඇතුළත් යන්ත්‍ර මන්ත්‍ර ද භාවිතා කෙරිණි. මෙහි දී කරණීය මෙත්ත සූත්‍රය, ධර්මග සූත්‍රය, රතන සූත්‍රය, ජලනන්දන පීරිත, ජය පීරිත හා අටවිසි පීරිත භාවිතා කරමින් ගොවීන් තම පාරම්පරික දැනුමින් ගවයින්ගේ විවිධ රෝග මෙන් ම ගව පට්ටියේ සශ්‍රීකත්වය ද අපේක්ෂා කළහ. ඒ අනුව, ගව පාලනය ආශ්‍රිත වූ ඉතා උසස් පාරම්පරික දැනුම් සම්භාරයක් ලාංකීය ජනවහර තුළ රාශිභූත වී ඇති බව පෙනේ.

ගව පාලනය ආශ්‍රිත පාරම්පරික දැනුම චිත්‍රණ කරන විට, ගව පට්ටියක අලුත් ගවයෙකුගේ ඉපදීමේ සිට එම ගවයා වර්ධනය කර ගැනීමත්, විවිධ ලෙඩ රෝගවලින් ආරක්ෂා කර ගැනීමටත් පැරණි ගොවි ජනතාව තමන් තුළ පවතින දැනුම භාවිතා කරන ලදී. එයට අමතරව, ගම තුළ සිටි ගව වෙද මහතාගේ සහාය ද ලබා ගනී. ගවයින්ට වෙදකම් කිරීම සඳහා සෑම ගමකම එකල වෙද මහතෙක් විය. පැටවුන් බෝ කිරීම, කිරි දෙවීම සහ විවිධ අවස්ථාවල ගවයින්ට වැළඳෙන රෝග සඳහා ගැමියන් විසින් භාවිතා කළ හා අනුගමනය කළ, හෙළ වෙදකමේ ඔෂධ, යන්ත්‍ර පිළිස්සීම්, මන්ත්‍ර මැතිරීම් සහ කෙම් විධි රාශියකි. එම කෙම් විධි සහ සිරිත් විරිත් තුළ ඉතා සුවිශේෂී වූ විද්‍යාත්මක භාවයක් ගැබ් වන බව ද ගම්‍ය වේ.

සියලු ප්‍රතිකර්මයන් පිටුපස ශ්‍රී ලාංකික බෞද්ධ ආභාෂය

මනාව ගැබ් වන බව ඒ සඳහා සැමවිට ම භාවිතා කරන්නට යෙදී ඇති පිරික්, සුත්‍ර හා සිරිත් විරිත් විග්‍රහ කිරීමේ දී පැහැදිලි වේ.

ගව රෝග හා ප්‍රතිකාර ක්‍රම

පුරාණයේ සෘෂිවරුන්ට අනුව වෙජ්‍ර, අධිජ්‍ර, කට ලෙඩ, කුර ලෙඩ, සන්නි දහඅටක් සහ භාරදහස් භාරසිය හතලිස් අටක් ලෙඩ ගවයින්ට ඇත. සිංහල ශබ්දකෝෂයේ සඳහන් වන පරිදි ගවයාගේ කුලය අනුව තුන් දෙස් කිපීමෙන් රෝග හරදහස් භාරසිය හතලිස් අටක් වැළඳේ. ගවයින්ට වැළඳෙන ඉතා දරුණු රෝගවලට හේතු වන්නේ වෛරස, බැක්ටීරියා හා ප්‍රොටොසෝවාටෝ බවත්, ගව රෝග ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් තුනකට බෙදන බවත් එහි සඳහන් වේ. එනම් කන්කාලි, වෙජ්‍ර සහ අධිජ්‍රය යනුවෙනි. මෙම රෝග වර්ග එක එකෙහි ප්‍රභේද රාශියක් ඇති අතර රෝග ලක්ෂණ අනුව එක එකක් රෝග හඳුනා ගත හැකි වේ. කණපිඩා කරමින් කණ තුළ ඇති කරන ව්‍යාධි කන්කාලි වශයෙන් හඳුන්වන අතර කන්කාලි හය වර්ගයකි. තෙල් කන්කාලි, කලාදුරු කන්කාලි, ලේ කන්කාලි, ගල්හර කන්කාලි, සැරව කන්කාලි, මුල කන්කාලි යනු එම හය වර්ගය වේ. මෙම කන්කාලි වර්ග හය මාස තුනක් කල් පසු වූ විට පණු කන්කාලිය බවට හැරේ. සාම්ප්‍රදායික ගැමියා මෙයට පිළියම් ලෙස සිදු කරනු ලබන්නේ ඖෂධ හා තෙල් වර්ග කණට වත් කිරීමයි. වෙජ්‍ර රෝග හට ගන්නේ ගවයාගේ නහර, සන්ධි හා වඩවැල ආශ්‍රිතව ය. අධිජ්‍ර රෝග විවිධ වේ. අධිජ්‍රයේ රෝගයේ මූලික ලක්ෂණ වන්නේ ඉදිමුම් ලක්ෂණයි. ප්‍රස්කොල පොත්වල අධිජ්‍රයේ රෝග 48 ක රෝග ලක්ෂණ හා ප්‍රතිකාර ද, ඒ ඒ අධිජ්‍රයන්වල දී නාඩි වැටෙන ආකාරය ද දක්වා ඇතත් ගෝ රත්නය ග්‍රන්ථයේ අධිජ්‍රයන් වර්ග 24 ක රෝග ලක්ෂණ පමණක් දක්වා තිබේ. සිංහල ශබ්ද කෝෂයේ ද දක්වා ඇත්තේ කිහිපයක් පමණි. එනම් ගල් අධිජ්‍රය, මුත්ත අධිජ්‍රය, මුට්ටු අධිජ්‍රය, පර්නාඩි අධිජ්‍රය, මුකර් අධිජ්‍රය සහ උත්තීල අධිජ්‍රය වශයෙනි.

මෙම රෝග හඳුනා ගැනීමේ දී ගවයින්ගේ නාඩි වැටෙන ක්‍රමය පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් ගව වෙද මහතා තුළ තිබිය යුතු ය. ගවයාගේ නාඩි වැටෙන ආකාරය අනුව රෝගයේ සාධන හෝ අසාධනතාව නිර්ණය වේ. ගව නාඩි ආස්ත්‍රය රහස් ක්‍රමයකට අනුව පහත දැක්වේ.

"ගමරසින්-රකුසන්-ක-ජලක-එ-
මනුසකු-ජල තුරග- කැ-ගජන්-
හා මැඩියන්ගේ -යදුරුන්-දී-හෙල්ලර-
ආ-පිඹියන්-මෙයින් දැනු තෝරනු"

"රකුසන් ජල පාතට ගමන් යයි. එයි. එ නාඩිය පැයට මරණයි. කයෙන් ආ ලෙඩයි, විෂ සැරයි. ජල ගමනින් නාඩි වැටේ නම් දවසින් මැරේ. සැර විෂයි. මැඩියාගේ ගමනට නාඩි වැටේ නම් පැයට මැරේ. සැර විෂයි. ගජ ගමනට නාඩි වැටේ නම් තිස් පැයට මැරෙයි. යදුරුගේ වෙදකම් නො කරනු. මනුෂ්‍ය ගමනට නාඩි වැටේ නම් වෙදකම් නො කරනු. පිඹියාගේ ගමනින් නාඩි වැටේ නම් වෙදකම් නො කරනු" යනු ඉහත ජෙදයේ අර්ථයයි (සිංහල ශබ්දකෝෂය).

මිනිසුන්ගේ රෝග සමනය සඳහා භාවිත ආයුර්වේද ශල්‍ය, ශාලකන, කාය විකිත්ත, භූත විද්‍යා, කෞමාරභක්‍ෂ, අගද, රසායන සහ වාචිකරන යනුවෙන් අංශ 08 කින් සමන්විත වේ. එසේම, පශු වෛද්‍ය විද්‍යාව ද එම අංශ අටෙන් යුක්ත වන බව සිංහල ශබ්ද කෝෂයේ සඳහන් වේ. පශු වෛද්‍ය විද්‍යාවේ දී එළඳෙන ක ගේ කුස තුළ පැටවෙකු මිය ගියහොත් පශු වෛද්‍යවරයෙකු විසින් දළ ශල්‍යාග්‍රාහක ආධාරයෙන් මළ පැටවා ඉවතට ගෙන එළඳෙනගේ ජීවිතය බේරා ගනු ලබයි. එමෙන්ම, පාරම්පරික ජ්‍යෙෂ්ඨ භාවිතා කරමින් ගවයෙකුගේ ගාතයක් බිඳුණු විට බෙල්ලේ බෙහෙත් ගෙඩියක් එල්ලා කෙරෙන කෙම් විධියකින් බිඳුණු කකුල සුවපත් කර ගනු ලබයි. මේවා පශු වෛද්‍ය ක්‍රමයේ ශල්‍ය කොටසකට අයත් වේ.

ගවයෙකුගේ ඉදිරිපස ගාත්වලින් ඉහළට පවත්නා ඇස, කණ, නාසය, මුහුණ ආදී අංගයන් හි හට ගන්නා රෝග සඳහා යොදන ප්‍රතිකාර ශාලාකන තත්ත්වයට ඇතුළත් වේ.

ශරීරයේ හට ගන්නා ජවර, උත්මාද, අපස්මාර, කුෂ්ඨ, මේහ, අතීසාර යන රෝගයන් සඳහා කෙරෙන ප්‍රතිකාර ක්‍රමය කාය විකිත්ත නම් වේ. ගවයින්ට වැළඳෙන වෙජ්‍ර, අධිජ්‍රයන් ද මෙම කාය විකිත්ත ගණයට අයත් ය.

ශරීරය ආශ්‍රිතව හට ගන්නා ඉහත රෝගවලට අමතරව මිනිසාට මෙන් ම ගවයන්ට ද දේවතා, අසුර, ගාන්ධර්ව, යක්ෂ, රාක්ෂ, පිසාව ආදීන්ගේ බලපෑම්වලින් රෝග ඇති වේ. මෙම රෝග සමනය සඳහා කෙරෙන බලිදන, ශාන්ති කර්ම ආදිය මුල් කොට ගත් තත්ත්වය වන්නේ භූත විද්‍යා තත්ත්වයයි. දේශීය ගව ප්‍රතිකාර ක්‍රමයේ දී කිරි දෙනුන් සඳහා වතුර මැතිරීම (තන බුරුල්ලේ තන පුඩු පිපිරියාම නිසා ඇතිවන උපද්‍රව) ගව පට්ටයට එන කරන භූත දේෂ සහ වසංගත සමනය කර ගැනීමට වාර්ෂිකව සිදු කරන භූත විද්‍යාත්මක ශාන්ති කර්ම (උද; රයිගම් කෝරලයේ ගැමියන් මොරටු දෙව් සඳහා දෙන දත, උඩරට ප්‍රදේශයේ ගැමියන්

පහත එළි, කිරි මඩු පැවැත්වීම) ආදිය ද කුඩා වසු පැටවුන් පෝෂණය කිරීම, කිරි දෙනගේ කිරි පිරිසිදු කිරීම, දූෂිත තන කිරි බීමෙන් හා ග්‍රහ දේහවලින් කුඩා පැටවුන්ට වැළඳෙන රෝග සුව කිරීමේ වෙදකම් ද මෙම භූත විද්‍යා තන්ත්‍රයට අයත් අංග වේ.

පැටවෙකු ලැබුණු පසු කිරි දෙනකගේ කිරි පළමුවෙන් පිරිසිදු කළ යුතු වේ. එ සඳහා තණ භාල, හීනටි භාල වලින් කැඳ සාදා බීමට දෙනු ලබයි. එමෙන්ම, බෙහෙත් එඩරා, කොළ තම්බා මද රසනයෙන් කිරි බුරුල්ල තැවීමෙන් කිරි පහසුවෙන් එරෙන අතර කිරි පිරිසිදු වේ. එයින් පැටවාට කිරි බීම පහසු කරයි. එමෙන්ම, කුඩා වසු පැටවුන් කිරි නොබී සිටින විට දෙන බෙහෙත් ගුලි, පණු බෙහෙත් සඳහා දෙන බෙහෙත් දේශීය පඟු වෛද්‍ය ක්‍රමයට අයත් ප්‍රතිකාර ක්‍රම වන අතර ගව පාලකයෝ ද මේ සම්බන්ධ ව මනාව දැනුවත් වී සිටිති. මෙම ප්‍රතිකාර ක්‍රමයන් දේශීය පඟු වෛද්‍ය ක්‍රමයේ කෞමාරභෞත අංශයට අයත් වේ. කැළයේ හෝ නිවෙස්වල ගෙවත්තේ නිදාල්ලේ ඇවිදීමත් තණ කමින් සිටින ගවයින්ට බොහෝ අවස්ථාවල දී සර්පයින් දෂය කරනු ලබයි. සර්පයෙකු විසින් දෂය කරන ලද ගවයෙකුගේ මුත්‍රා, ලේ පාටින් යුක්ත වී, ලොම් කෙලින් වී, කන් කඩා වැටී, හිස ඉදිමී එ මේ අත දිවීම දැකිය හැකි බව සිංහල ශබ්ද කෝෂයේ සඳහන් වේ. මෙසේ සර්ප විෂ, වෙනත් විෂ පෙවීම සහ කැපීම ආදී අවස්ථාවන් හි දී කෙරෙන ප්‍රතිකාර අග ද තන්ත්‍රයට අයත් වේ. මිනිස් ආයුර්වේදයේ ප්‍රතිකාර වූ වමන, විරේචන, නසන (නස්න කිරීම) යන ක්‍රම මෙහි දී ද භාවිතා කෙරේ.

මිනිස් ආයුර්වේදයේ දී මිනිසුන් ගේ කාය ශක්තිය හා ආයුෂ වර්ධනය සඳහා විවිධ ප්‍රතිකාර අඩංගු වන්නා සේ ම ගවයින්ගේ ආයුෂ හා ශරීර ශක්තිය වර්ධනයට තල, පුත්තකකු, කොල්ලු, කැඳ වර්ග සාදා දීම පඟු වෛද්‍ය විද්‍යාවේ සිදු කෙරේ. එම විකිත්සාව රසායන තන්ත්‍රය නම් වේ. මිනිසුන්ගේ කාය ශක්තිය හා ප්‍රජනන ශක්තිය වර්ධනය සඳහා දේශීය ආයුර්වේද ඖෂධ රාශියක් ඇත. එසේම, ගවයින්ගේ නිෂ්පාදන ශක්තිය වර්ධනය කිරීමේ ප්‍රතිකාර ක්‍රම ද ඇත. එම ප්‍රතිකාර ක්‍රමයන් වාපීකරණ තන්ත්‍රයට අයත් වේ. සිංහල ශබ්ද කෝෂයේ සඳහන් පරිදි ගව පට්ටියක් දියුණු කිරීමේ සාර්ථකත්වයෙන් අඩක් රඳ පවතින්නේ ගව පට්ටියේ පිරිමි ගවයා (පට්ටි ගොනා) මත බව එහි සඳහන් "පට්ටි ගොනා රැලෙන් අඩකි" යන්නෙන් පැහැදිලි වේ. එ අනුව කිරි පට්ටියක ප්‍රා ගවයාගේ නිෂ්පාදන ශක්තිය (ධාතු ශක්තිය) වර්ධනය සඳහා කැමට දෙන ඖෂධ අතර තල සහ උද ප්‍රධාන තැනක් ගනී. උද කැඳක් වශයෙන් ද, තල පුත්තකකු ද, ගවයාට විශේෂ ඖෂධීය ආහාරයකි. උද කොළ,

කුඹුක් පත්, උක් කොළ ආදියෙන් ගවයාගේ ධාතු ශක්තිය බලවත් වේ.

ඉහතින් දැක් වූ අංග අටකින් සමන්විත වූ ප්‍රතිකාරයන් කිරීමේ දී ගවයාගේ වා, පිත්, සෙම් යන තුන් දේහ ලක්ෂණ පිළිබඳ මනා දැනුමක් සහිතව වෙදකම කළ යුතු බව ගෝරත්නය ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වන්නේ පහත පරිදි ය.

"වා පිත් සෙම් තු	න
සැදෙන රෝ දනු වෙ	න
තුන් දෙස කිපීමෙ	න
සැදෙන රෝග ද දනුව ලකුණි	න"

මෙම ඖෂධීය ප්‍රතිකාර ක්‍රමයන්ට අමතර ව ගවයාගේ සිරුරේ අදළ ස්ථානයන් හි යන්ත්‍ර පිළිස්සීමෙන් කරන ප්‍රතිකාරය ද ඉතාමත් වැදගත් ය. ගව පාලකයෝ දී ගව වෙද මහතුන් ගවයාගේ ශරීර ව්‍යුහය පිළිබඳ පරිසමාප්ත අවබෝධයකින් යුක්තව මෙම නිල පිළිස්සීම සිදු කරනු ලබයි. යන්ත්‍ර පිළිස්සීමට ගන්නා උපකරණ ආබාධයට සුදුසු වන පරිදි රත්කරන, රිදී, පස් ලේ, තඹ යන ලෝහ වලින් සාදා ගැනේ.

ගව පට්ටි පාලකයෝ දී ගවයින්ට ලෙඩ කිරීමට ගොපල යක්ෂයාගේ බැල්ම බලපානු ලබන බව පුරාණ ගැමියන්ගේ විශ්වාසයයි (වනසිංහ, පයමැණිකේ, 1999). එමෙන්ම, ගොපළ යක්ෂයා යනු ගොපළ සීයා (අධිපති ගොපළලා)ගේ පරිවාරකයා බවත්, ගොපළ සීයා ආරක්ෂාව සපයන බවත්, පැරැන්නන්ගේ විශ්වාසයයි. ගොපළ යක්ෂයාගේ කරදර ඇතිවීමට, අවේලාවේ වෙදකම් කිරීමට යාම හේතු වන බව ද සඳහන් වේ. ගව වෙදකම් සඳහා නොයා යුතු ජාම 3 ක් ඇත. අලුයම, ඉර මුදුන් මද්දහන සහ ගොම්මං වේලාවයි. (සවස 4.30 න් පසුව). මෙවැනි පිළිවෙත් සපුරා ගව වෙදකම සිදු කළත් රෝගයට පිළියම් කිරීමට පෙර ගවයාට ප්‍රතිකාර කරනු ලබන වෙද මහතාත්, ගවයාත් ආරක්ෂා කිරීම සිදු කෙරේ. එය පාරම්පරික ගව වෙදුන් විසින් අනුගමනය කළ සිරිතක් විය. එ සඳහා භාවිතා කිරීමට කෙම් විධියක් ද එම වෙද මහතුන් විසින් දැන සිටින ලදී.

පළමුව "නික" ගසේ අත්තක් රැගෙන එය රෝගී වූ ගවයාගේ හිසේ සිට පාදන්තය දක්වා ස්පර්ශ වන ආකාරයට පහත සඳහන් මන්ත්‍රයෙන් හත්වාරයක් මතුරනු ලබයි (වනසිංහ, පයමැණිකේ 1999).

"ඕං නමෝ ශ්‍රී මුනි නමෝ සීත්ගාමුනි
නමෝ ශ්‍රී වජ්‍රමුනි නමෝ ඕං ආකාශ
ඕං පාතාල කපාල යුත් ශ්‍රීං"

රවීන් ශ්‍රී හතන් නමෝ වටපැහැන්දෙන් සත් මුදු
දෙකේ මට සිටින්නේ දහසක් බුදුන්ගේ සෙවනේ මා

කේශාග්‍රය පටන් නඩාග්‍රය දක්වා සියලු අප්‍රන්තු ග්‍රහ බැන්දෙන් මෙමා වටකොට ආරක්ෂා රංචිං

කුළු ඇර නානාත් එන්නාල ඉදිරිත් එන්නත්වාල කලමින් කීප්පාඩ ඉරිමාල එන්නොත් මලවේල් එලෙන්දෙස් එරිමරිවිවි එන්නප් පටිටුබාහු විසා දී පෝ ගු පෝග යේ ස් වාහ."

ඉහත මන්ත්‍රය හත් වාරයක් මතුරා අනතුරුව පහත පරිදි පවසනු ලැබේ.

"මේ කෙම කොරපුචාම ගොපලු යකා ලෙඩ කොරන්ඩි තියා හරකා අහලකටවත් එන්නේ නැ නොවැ" (වනසිංහ, පයමැණිකේ 1999)

ගව වෙද මහතා එසේ පවසන්නේ මහත් වූ ආත්ම විශ්වාසයකිනි. ප්‍රථමාධාර ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම තමන් හා ගවයින්ගේ අයිතිකරුවන්ට අදාළ ප්‍රතිකර්මය පිළිබඳ ඇති කරනු ලබන විශ්වාසය හරහා ඔවුන් විසින් අනුගමනය කරනු ලැබූ කෙමී විධිත්තෙන් අවශ්‍ය ප්‍රතිඵල සාධනය වන්නට ඇතැයි මෙහි දී සිතිය හැකි ය. මෙම විශ්වාසය ගොඩනගා ගැනීමෙන් අනතුරුව අවශ්‍ය කරන බෙහෙත් ඖෂධ ගවයාට පෙවීම සිදු කෙරේ. කිසිවෙකු සමඟ කතා නොකර මෙම කෙමී ප්‍රතිකාරය කළ යුතු ය.

"සියඹලා කොළ කොටා, ඉස්ම ගෙන ඊට තල තෙල්, රතුළුණු සහ පෙරැකොයා දමා කිසිවෙකු සමඟ කටා නොකර එම ඖෂධය ගවයාට පෙවීම කළ යුතු ය" (වනසිංහ, පයමැණිකේ 1999).

මෙම අළු භාවිතය පිළිබඳ සලකා බලන විට, හොඳින් හලා ගත් අළු පරිසරයට අහිතකර නොවූ ප්‍රබල විෂබීජ නාශකයක් මෙන් ම පලිබෝධ නාශකයක් ද වේ. ගවයාගේ තුවාලයේ පණුවන් නැසී තුවාලය වියළීමට අළුවල ඇති රසායනික ගුණය හේතුවීම තුළින් එම කෙමී ක්‍රමයන් හි ඇති විද්‍යාත්මකභාවය පිළිබිඹු වේ. ඒ අනුව වර්තමානය අපේක්ෂා කරන තිරසාරභාවය මෙන්ම විද්‍යාත්මක භාවය ද මෙම පැරණි ජනප්‍රියමෙහි අන්තර්ගත වන බවට මෙය ප්‍රබල සාක්ෂියකි.

ගවයාගේ ශරීරයේ තුවාලවල හට ගන්නා පණුවන් වැටීමට භාවිතා කළ කෙමී ක්‍රමයක් ලෙසින් "අබ මැකිරීම ද ඉතා විශේෂිත වූ කෙමී විධි ක්‍රමයකි. මේ සඳහා "අබ" භාවිතා කරන අතර මන්ත්‍රයක් ද භාවිතා කරයි.

"මීං නමෝ සබරෙක් දර පලයි. සබරෙක් දර ගෙනයි සබරෙක් හිනි ගෙනයි. සබරෙක් හිනි කරයි. නො දුටු තෙක් ඉඳු මතුරයි. අසවලාගේ අසවල් ගවයාගේ

අසවල් පැත්තේ වනේ පණුවෝ සැලෙත්වා, සැලෙත්වා, සැලෙත්වා"

ඉහත මන්ත්‍රය හත් වරක් ජප කමින් අබ මීටවල් හතක් මතුරා ලිපට දැමීමෙන් ගවයාගේ තුවාලවල සිටින පණුවන් වැටෙන බව ඔවුහු විශ්වාස කළ හ.

කෙමී විධිය සිදු කරන වෙද මහතාට ගවයා සිටින ගමට යාමට නොහැකි නම්, ගව රෝගය දැන්වීමට ආ පුද්ගලයාට අබ මතුරා ගෙන යාමට දෙයි. එවිට එම පුද්ගලයා නිවසට යන අතර මග හමුවන කිසිවෙකු සමඟ කතා කිරීමෙන් වැළකේ. එසේ කළ විට එම කෙමෙහි බලය නැති වී යයි. එම නිසා, නිවසට ගොස් මතුරන ලද අබ ලිපට දමන තුරු කිසිවකු සමඟ කතා නො කළ යුතුය. මේ අයුරින් පැරණි ගොවියා දෛනිකව භාවිතා කරනු ලබන ද්‍රව්‍ය ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් ඉතා සරල ක්‍රමයක් හරහා සිදු කෙරෙන ප්‍රතිකර්මයන්ගෙන් තම ගව සම්පත ආරක්ෂා කරගෙන ඇති බව පෙනී යයි.

සමාජිකය

පරිසරය හා බැඳුණු පරිසරයට අනුගත වූ පුරාණ ගොවියා පරිසරයට හිතකර වූ ක්‍රියාවන් හි යෙදෙමින් තම ආර්ථික හා සමාජීය ජීවන රටාව ගොඩනගා ගත් බව පෙනේ. එසේ වුව ද, වර්තමානය වන විට කෘෂිකර්මාන්තය විවිධ අභියෝගයන්ට මුහුණ දී ඇති අතර පෙර වූ සරල සුභම ජීවන රටාව ග්‍රාමීය ගොවීන් වෙතින් ඉවත් ව ගොස් ඇත. මිනිසාගේ ක්‍රියාවන් නිසාම වෙනස් වූ පරිසරයට පැරණි ක්‍රමවේදයන් හි ප්‍රතිඵල දයකත්වයක් නොමැති තත්වයක් වර්තමානය වන විට පද වී ඇත. එසේ වුවත්, පැරණි ගොවියා සතු වූ ඉපැරණි දෙනුය. පසෙකලමින් වත්මන් කෘෂිකාර්මික අභියෝගයන්ට මුහුණ දිය හැකි දැයි ගැටළුවක් පැන නැගේ. එබැවින් කෘෂිකර්මාන්තය සතු ඉපැරණි දෙනු පිළිබඳ සොයා බලා එම දැනුම රැස් කිරීමත්, ලේඛන ගත කිරීමත්, විධිමත් අධ්‍යයනයන් ඔස්සේ එම දෙනු සමුදායන් හි යම් විද්‍යාත්මකභාවයක් පවතී දැයි සොයා බැලීමක් කෘෂිකාර්මික සෞඛ්‍යයේ ප්‍රවර්ධනයට මනා පිටුබලයක් වනු නො අනුමාන ය.

එම්.ඩී. සුසිලා ලුරුදු
<i>පර්යේෂණ නිලධාරී</i>
එස්.එම්.එ. සමරකෝන්
<i>පර්යේෂණ නිලධාරී</i>
හෙක්ටර් කොබ්බෑකඩුව ගොවිකටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය